

TENDINȚE NOI ÎN CATALOGAREA SECOLULUI 21

NEW TRENDS IN THE 21ST CENTURY CATALOGING

Irina ZALÎGAEVA, Lilia UCRAINEȚ

Abstract: *The article is about cataloging in the ALEPH Cataloging Module, MARC 21 format, and ExLibris PRIMO platform, through which the bibliographic database is built.*

Keywords: *ALEPH, MARC 21 format, corporate cataloging, USARB Scientific Library, Web Opac*

„Catalogarea cuprinde crearea, depozitarea, manipularea și regăsirea informațiilor bibliografice”

Richard P. Smiraglia

Biblioteca secolului XXI nu poate fi concepută fără facilitățile oferite de tehnologia informației, astfel, utilizatorii au posibilitatea de a accesa rapid resursele de informare pe diverse suporturi: fizic tradițional, precum hârtia sau microfilme, microfize, medii electronice ce se găsesc pe suporturi de memorare ca hard discuri, CD-uri, DVD-uri. Nevoia de informatizare apare din necesitatea eficientizării activităților de bibliotecă, a serviciilor furnizate și creșterea calității acestor servicii.

Unul dintre procesele cele mai importante din cadrul bibliotecii este **catalogarea documentelor**, modulul prin intermediul căruia se construiește baza de date bibliografică, ce stă la temelia oricărui sistem de bibliotecă.

Într-un sistem integrat de bibliotecă, prelucrarea bibliografică se poate realiza prin filiera a două căi principale:

- *Teoretică:* prelucrarea de către bibliotecar a resurselor informaționale și crearea înregistrării bibliografice corespunzătoare (aplicarea stan-dardelor, regulilor, formatelor, metodicilor).
- *Practică:* proces care vizează colectarea informației, crearea și organizarea logică a conținutului descrierii bibliografice, a autorității de control, al punctelor de acces, prelucrarea descrierii bibliografice din alte sisteme, în cazul în care biblioteca este conectată la o rețea, descrierea bibliografică fiind stocată în baza de date proprie biblio-tecii importătoare, asigurând, astfel, accesul utilizatorilor la resursele informaționale necesare.

Catalogarea este ramura biblioteconomiei care stabilește regulile de creare a instrumentelor necesare regăsirii publicațiilor într-o bibliotecă, având la bază următoarele principii:

- *descrierea bibliografică a documentului după reguli și norme prestabilite;*
- *stabilirea elementelor specifice, care dau intrarea în catalog (punctele de acces autorizate și punctele de acces necontrolate);*

- *determinarea elementelor de identificare a documentului prin mijloace specifice cerute de procesul de automatizare (coduri).*

Indiferent de metoda folosită, orice bibliotecă adaugă înregistrării bibliografice informații specifice ce țin de cotă (prin care se indică locul publicației pe rafturi), numărul de inventar, proveniență, clasificare zecimală universală - elemente care nu fac parte din descrierea bibliografică propriu-zisă.

Conținutul înregistrării (descrierii) bibliografice este alcătuit din:

- *descrierea bibliografică a publicației (în care sunt redate elementele de individualizare a publicației, după regulile prestabilite (ISBD): titlul, informații despre titlu, mențiuni de responsabilitate, ediția, datele editoriale, colațiunea, colecția, note, ISBN);*
- *punctele de acces care indică locul înregistrării în catalog.*

Pentru a asigura posibilități noi de căutare și regăsire a informației în sistemele electronice de informare, în biblioteci, resursele informaționale sunt clasificate, catalogate și indexate în baza standardelor, normelor, metodologiilor și procedurilor specifice fiecărui tip de document.

Instrumentele de lucru fundamentale internaționale ale unui catalogator sunt:

Documentele IFLA

- *International Standard for Bibliographic Description (ISBD) – **Descrierea Bibliografică Internațională Standardizată, ediție consolidată, 2011.***
- *Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR) – **Cerințe Funcționale pentru Înregistrările Bibliografice.***
- *Statement of International Cataloguing Principles – **Declarația de Principii Internaționale de Catalogare, cunoscută în domeniul biblioteconomic sub numele de „Principiile de la Paris”.***
- *Functional Requirements for Authority Data (FRAD) – **Cerințe funcționale și numerotarea înregistrării de autoritate.***
- *Resource Description and Access (RDA) – **Descrierea resurselor și accesul.***

Republica Moldova a aderat, în procesul de descriere bibliografică, la STAS-urile din familia ISBD, începând cu 1 mai 2005, a fost acceptat Standardul interstatal GOST 7.1.03 - „Înregistrarea bibliografică. Descrierea bibliografică. Cerințe generale și reguli de alcătuire” în calitate de standard național. Însă, în procesul de catalogare, clasificare bibliotecarii utilizează și alte documente:

- *SM SR ISO 13420:2005 Biblioteconomie și documentare. Clasificare Zecimală Universală. Indici de bază.*
- *SM SR ISO 639 Cod pentru prezentarea denumirilor de limbi.*
- *SM ISO 832 Библиографическое описание и ссылки. Правила сокращения слов и словосочетаний на иностранных языках.*

Odată cu implementarea tehnologiilor informaționale în biblioteci, catalogarea resurselor informaționale s-a realizat în regim automatizat. Bibliotecile din Republica Moldova au experiența utilizării diferitor software de bibliotecă:

MARC, TINLIB, IRBIS, TINREAD, SIGA.

Procesul de informatizare în Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, a început în anii `90 ai secolului trecut, în baza formatului specializat de bibliotecă MARC, acoperind doar parțial unele funcții specifice bibliotecii. Anul 1998 a înscris Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți printre primele biblioteci din Moldova, dotate cu hardware modern și software TINLIB – versiunea 280 mai apoi 380, 410.

Înregistrarea informațiilor, în software TINLIB, se realiza în baza **modulului Catalogare** adresat bibliotecarilor care se ocupau de acest proces în vederea creării bazei de date „**Căutare/Editare titluri cărți**” și permitea căutarea în catalogul online OPAC a informațiilor despre colecțiile deținute: cărți, publicații periodice, materiale AV (audio-video casete, discuri, filme, microfilme), documente electronice (CD și DVD).

În cele din urmă, în anul 2015 a fost implementat un nou soft integrat de Bibliotecă ALEPH, formatul MARC 21, pe platforma ExLibris PRIMO care conține și o interfață Web OPAC, pentru public, ceea ce permite accesarea lui pe Internet sau din pagina web a Bibliotecii. Formatul MARC 21 pentru date bibliografice este compus din câmpuri, indicatori și subcâmpuri în care se înregistrează informațiile bibliografice.

Unul din obiectivele de bază ale Proiectului Tempus „Servicii informaționale moderne pentru îmbunătățirea calității studiilor” (MISISQ) a fost ideea de creare a unei infrastructuri informaționale comune de către cele 7 biblioteci universitare din Republica Moldova.

În așa mod, bibliotecile universitare, parteneri ale Proiectului, și-au consolidat eforturile pentru a elabora resurse bibliografice de calitate, constituind **Catalogul Colectiv Partajat al Consorțiului Bibliotecilor Universitare din Moldova**, care vine să asigure accesul operativ la informații pentru întreaga comunitate academică din țară.

Prin urmare, în realizarea acestui obiectiv a fost achiziționarea și instalarea în biblioteci a sistemului integrat de bibliotecă ALEPH, un instrument modern, performant și flexibil, oferind soluții optime pentru managementul resurselor bibliotecilor în cadrul parteneriatelor, ușor de utilizat, rezistând tuturor provocărilor ce vin în întâmpinarea cerințelor tot mai mari din domeniu, din prezent și viitor.

ALEPH propune multiple metode de partajare a resurselor și susține conlucrarea între biblioteci. Aceste metode permit utilizatorilor să găsească calea cea mai eficientă de obținere a materialelor căutate, oferind facilități pentru texte multidirecționale în diferite alfabete. Configurația sistemului ALEPH poate fi adaptată virtual oricărei politici sau proceduri ale bibliotecii.

Utilizatorul poate comunica cu sistemul prin interfețe în limba dorită, în așa mod, bibliotecile alcătuiesc interfețe în limba în care este scris documentul. Sistemul integrat de bibliotecă ALEPH cuprinde următoarele module:

- **Achiziție/Seriale - Catalogare - Circulație**
- **Modulul OPAC - Web (Online Public Acces Catalog), prin care utilizatorii au acces la informațiile cuprinse în baza de date.**
- **PRIMO**

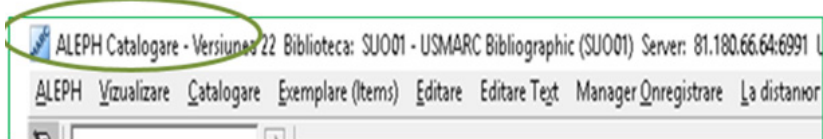

Odată cu implementarea acestui Soft s-a accentuat, mai profund, procesul de Catalogare Corporativă care are următoarele avantaje:

- *se bazează pe principiul elaborării descrierii bibliografice noi a unei publicații după standarde, norme și reguli unanim acceptate, economisind timpul preconizat pentru acest proces la descrierea unuia și aceluiași document;*
- *oferă posibilitatea de catalogare a unui număr mare de resurse informaționale de diferite tipuri utilizate în biblioteci;*
- *procesul de catalogare corporativă devine mai sigur și eficient, mai rapid, deoarece înregistrările catalogate de alte biblioteci necesită o cantitate mai mică de timp;*
- *Participanții catalogării corporative sunt direct implicați în elaborarea normelor și standardelor de catalogare, deciziilor metodologice comune.*

Catalogarea documentelor în BȘ USARB se realizează în Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor. Catalogare. Indexare, în **Modulul Catalogare** și este utilizat pentru crearea înregistrărilor bibliografice, fiind descrisă fiecare resursă informațională, pe care biblioteca o deține sau o achiziționează.

Modul Catalogare permite:

- **Crearea, editare și salvare a înregistrărilor;**
- **Importul / exportul de înregistrări bibliografice;**
- **Crearea / redactarea vedetelor de subiect și a fișierelor de autoritate;**
- **Crearea, redactarea, ștergerea înregistrărilor exemplarelor din stocul bibliotecii(items/holdings).**

Modulul Catalogare este alcătuit din trei biblioteci, care indică serverul la care este conectată biblioteca în procesul de lucru.

SUO 01- reprezintă baza de date bibliografică (BIB) în ale cărei înregistrări se regăsesc descrierile bibliografice ale publicațiilor. Fiecare înregistrare are alocat un număr de sistem.

SUO 10 - reprezintă baza de date de autoritate (AUT) ce cuprinde înregistrări de autoritate.

SUO 60 - Creare/editare holdings.

Sistemul Aleph a fost setat și configurat conform regulilor MARC 21, astfel, încât între cele trei baze de date să existe conexiuni de interdependență, rezultând un mod de căutare și de afișare a datelor într-un sistem coerent și unitar.

Catalogarea propriu-zisă în softul Integrat de bibliotecă ALEPH se realizează în conformitate cu standardele în vigoare și deciziile luate în cadrul ședințelor de lucru a grupului Modulului Catalogare:

- utilizarea diacriticelor românești pentru noile intrări;
- renunțarea la prescurtări în câmpurile MARC **245** Titlul propriu-zis și

260 Date de publicare, pentru optimizarea regăsirii informațiilor în catalogul electronic;

- în cazul catalogării documentelor cu mai mult de 4 autori – cadre didactice științifice ale universităților, fiecare bibliotecă are dreptul de a-i menționa pe toți în câmpurile MARC **700** Autor persoană fizică - intrare secundară. În toate celelalte cazuri, vor fi menționați doar primii trei autori;
- vedetele de subiect se vor scrie cu prima literă majusculă;
- pentru notele locale se va utiliza câmpul MARC 999, la sfârșitul notei;
- indicându-se instituția căreia îi aparține (USARB, USMF, ASEM, etc.);
- înregistrările de autoritate se vor elabora sau redacta în timpul catalogării (Fig. 1).

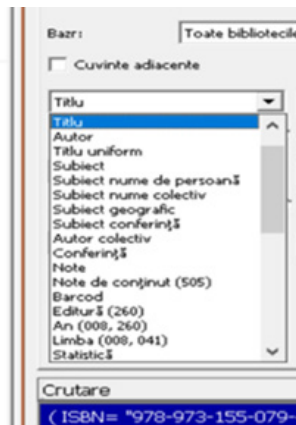

Fig. 1

Catalogarea se realizează pe mai multe căi:

- Se verifică descrierea bibliografică din catalogul colectiv, efectuându-se căutări după mai multe opțiuni (Autor, Titlu, ISBN, Vedete de Subiect...)
- Dacă înregistrarea bibliografică nu se regăsește în baza de date, catalogatorul elaborează o descriere bibliografică nouă în **Modulul Catalogare**. (Fig. 2)

Catalogarea prevede completarea câmpurilor și subcâmpurilor necesare descrierii bibliografice complete. Din fereastra rulată selectăm câmpul necesar, în dependență de tipul de resursă catalogată. (Fig. 3)

Tabelul **Leader** reprezintă primul câmp al înregistrării bibliografice, fiind format din elemente de date ce conțin numere sau valori codificate care furnizează informații pentru procesarea înregistrării. (Fig. 4)

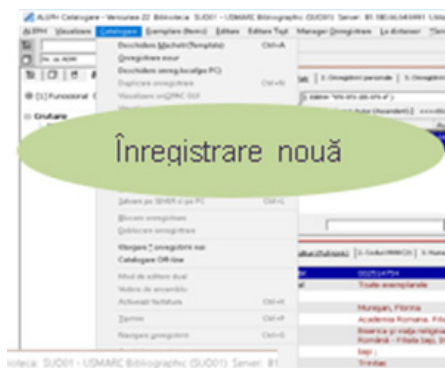

Fig. 2

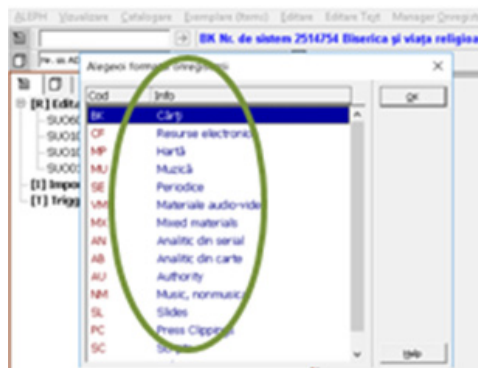

Fig. 3

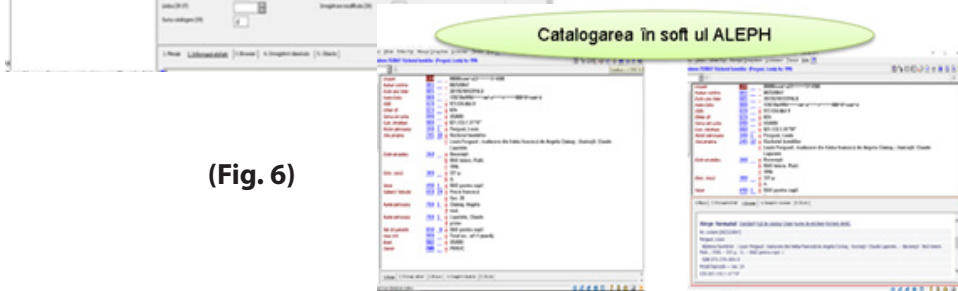

(Fig. 4)

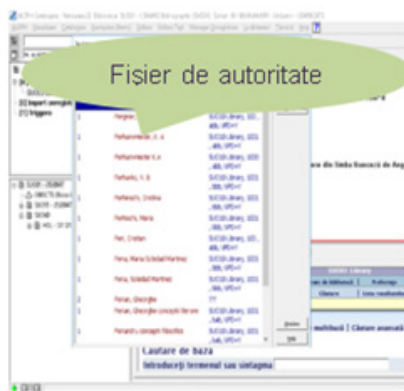
Tabelul din câmpul MARC **008** constă din 40 de poziții, numerotate de la 00 până la 39. Datele sunt definite în dependență de tipul de resurse, aici vor fi indicate: anul de ediție, locul de publicare, natura conținutului (manual, enciclopedie, dicționar), limba în care e scris documentul. (Fig. 5, 6)

(Fig. 5)

(Fig. 6)

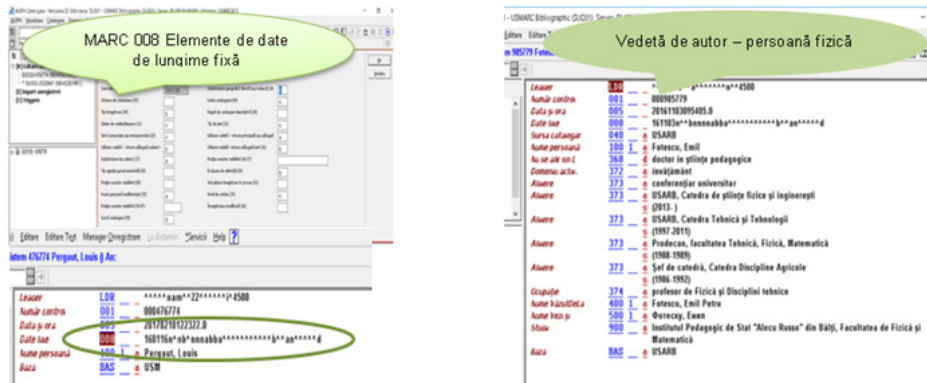
(Fig. 7)

Pentru a îmbunătăți calitatea bazei de date bibliografice, bibliotecile crează și utilizează fișierele de autoritate. Înregistrările de autoritate respectă standardele formatului MARC 21 de autorități. Crearea fișierului de autoritate necesită muncă și dăruire, obiectivitate din partea catalogatorului și uniformitate în descriere. (Fig. 7)

Construirea sau completarea unui fișier cât mai perfect ține de câmpurile și subcâmpurile obligatorii: **forma preferată a numelui autorului; formele nepreferate ca vedetă a numelui autorului; date biografice ale autorului; domeniul de activitate, ocupația, titluri profesionale, locul de exercitare a profesiei.**

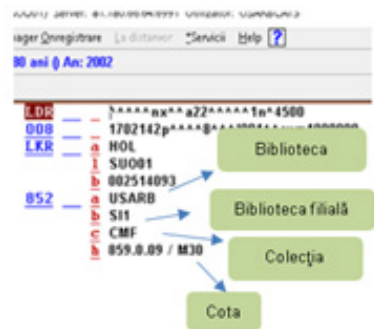

Crearea înregistrării în fișierul de autoritate se realizează, în câmpul Marc **008**, în baza unui bloc de litere, cerute de sistem. Astfel, catalogatorul adaugă o nouă vedetă de autor, în câmpul **100 1a**, având responsabilitate intelectuală primară pentru lucrarea descrisă și este utilizat ca intrare principală în înregistrarea bibliografică. Astfel, între câmpul Marc 008, există legături de dependență, cu numărul de sistem al documentului catalogat. (Fig. 8)

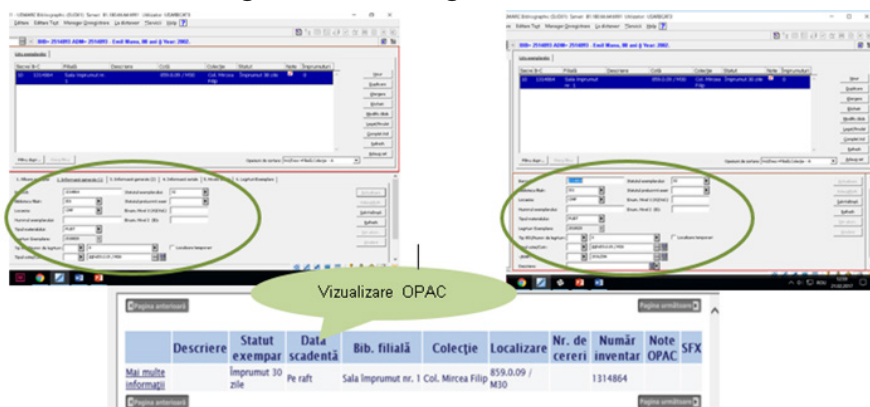
(Fig. 8)

Stocurile de documente sunt compuse din exemplarele pe care le dețin, fiecare din copiile existente dintr-un anumit titlu bibliografic, sunt descrise prin funcția de **Items** sau **Hold-ing**. Holdingul este creat de către catalogatori în câmpul **852** și include următoarele informații: numărul de inventar, cota, colecția, biblioteca filială, statutul exemplarului. În așa fel, descrierea exemplarelor este vizibilă utilizatorilor, care ulterior, pot afla din OPAC informații referitoare la: *filiala în care este încadrat exemplarul, perioada de împrumut, dacă este disponibil sau împrumutat, cotă.* (Fig. 9)

(Fig. 9)

În continuare, catalogatorul completează câmpurile specifice holdingului: legătura între holding și document, statutul exemplarului, statistici (divizionara), note OPAC (autograf, ex-libris). (Fig. 10)

(Fig. 10)

Dacă înregistrarea bibliografică a documentului recepționat există deja în baza de date, catalogatorul o completează cu informațiile specifice bibliotecii: holding, numere de inventar, cota de raft locală, indicii CZU, sigla bazei de date. În câmpul **040** Sursa de catalogare, formăm subcâmpul **d** și scriem denumirea instituției care a modificat înregistrarea, la fel, completăm și câmpul **BAS**, în câmpurile **650** Subiect – termen tematic și **080** Clasificare Zecimală Universală, se va crea subcâmpul 2 unde se va indica sursa de catalogare. (Fig. 11, 12)

Fig. 11

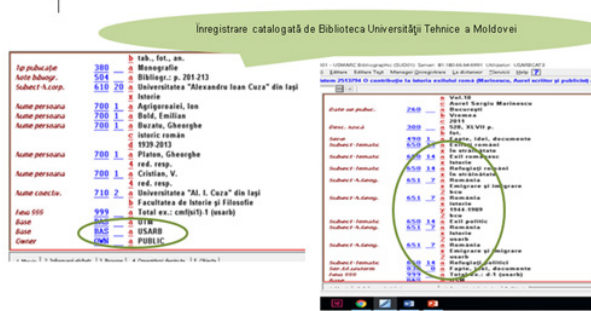

Fig. 12

Menționăm faptul, că din necesitate de a oferi cât mai multe informații utilizatorilor despre disponibilitatea documentului și formei fizice suplimentare s-au introdus câmpurile: **530** Notă disponibilitate.

530a Disponibil și pe CD-ROM sau Disponibil și online.

Iar câmpul **856** Localizare și acces electronic este utilizat pentru a indica în înregistrarea bibliografică a unei resurse electronice adresa la care poate fi accesată. Totodată, câmpul poate fi utilizat pentru a localiza și a accesa o versiune electronică a unei resurse non-electronice descrise în înregistrarea bibliografică.

856 41u Adresa electronică, linkul la resursă

În așa mod, cititorii pot avea acces direct la text (Full text), prin web. (Fig. 17-18)

(Fig. 13)

ALEPH este un program deosebit de complex, menit să asigure automatizarea celor mai importante procese de bibliotecă: **achiziția, catalogarea, circulația publicațiilor, WebOPAC, precum și gestionarea informațiilor interne prin servicii de rapoarte și analize statistice.**

Utilizat la scară internațională, programul de bibliotecă ALEPH este un sistem on-line, ajuns în secolul al XXI-lea pentru a facilita schimbul de informații bibliografice, axat pe tabele de parametri, fiind ajustat cerințelor proprii sistemelor de biblioteci.

Structurat pe mai multe nivele și respectând cele mai noi standarde din domeniu, programul ALEPH vine în întâmpinarea tuturor exigențelor informaționale fiecărui utilizator. Proiectarea software-ului evoluează continuu pentru a include produse și componente destinate dezvoltării sistemelor de biblioteci.

Tendențele actuale sunt acelea de a dezvolta sisteme moderne de bibliotecă, care să permită gestionarea tuturor resurselor informaționale, să dezvolte biblioteci de o nouă generație, utilizând *tehnologia Cloud* („calculare în nor”, *de fapt în Internet*) pentru ca să poată face față noilor cerințe din ce în ce mai complexe ale utilizatorilor.

Între timp, s-au schimbat nu numai mijloacele tehnice, ci și nivelul de gândire al utilizatorilor, de aceea, în special generația tânără, obișnuită cu internetul, caută acces direct la informație, astfel, programul integrat de bibliotecă ALEPH permite vizualizarea resurselor informaționale necesare în orice colț al lumii.

Referințe bibliografice:

1. ALEPH 500 [on-line] [citat 09.02.2017]. Disponibil: <http://www.ex-lh.hu/site/index.php/RO/a500ro>
2. DUȚESCU, Victor. Catalogarea - o nouă perspectivă. In: *Informare și documentare : lucrări ale sesiunilor profesionale : 2007* [on-line] [citat 16 februarie 2017]. Disponibil: <http://www.bibnat.ro/dyn-doc/informare-2007-securizat.pdf>
3. GANGAN, Irina. *Formatul MARC 21 / Bibliografic* : Ghid de catalogare. Chișinău, 2015 [on-line] [citat 19.01.2017]. Disponibil: http://misisq.usmf.md/images/Course_materials/MARC21Bibliografic.pdf
4. GANGAN, Irina. Primii pași de catalogare corporativă în cadrul Consorțiului bibliotecilor universitare din Moldova. In: *Magazin Bibliologic*. 2016, nr. 1-4, pp. 27-31. ISSN 1857-1476.
5. CHIHAIA, Lăcrămioara, CHIPCEA, Elena. COVACI, Marinela. *FIȘIERUL DE AUTORITATE NUME DE PERSOANE* : Ghid practic de utilizare în Aleph 500. Iași, 2005 [on-line] [citat 19.01.2017]. Disponibil: <http://www.bcu-iasi.ro/docs/fisierul-de-autoritate-nume-de-persoane.pdf>
6. MIHALUȚA, Lina. Actualizări în Catalogare / Clasificare. In: *Confluențe bibliologice*. 2006, nr.1-2, pp. 65-67. ISSN 1857-0232.
7. MIHALUȚA, Lina. Despre importanța prelucrării științifice a resurselor informaționale. In: *Confluențe bibliologice*. 2010, nr.1-4, pp.129-132. ISSN 1857-0232.
8. MIHALUȚA, Lina, CUCU, Adella. Catalogarea de la TINLIB la ALEPH. In: *Magazin Bibliologic*. 2016, nr. 1-4, pp. 36-40. ISSN 1857-1476.

9. MIHALUȚA, Lina. Particularitățile formării potențialului profesional al catalogatorilor / clasificatorilor. In: *Confluente bibliologice*. 2006, nr. 4, pp. 29-31. ISSN 1857-0232.
10. TOMESCU, Silvia-Adriana. *Soft integrat de Biblioteca - ALICE 5. 5 metodologie de catalogare*. [on-line] [citată 29 dec. 2016]. Disponibil: <http://eprints.rclis.org/16189/1/Catalogare%20Alice.pdf>
11. DUMITRĂSCONIU, C. [et al.] *Tratat de biblioteconomie*. București : ABR, 2014, Vol. 2, pt. 1 : Managementul colecțiilor și serviciilor de bibliotecă. 621 p. ISBN 978-606-93535-2-3.
12. VIȘAN, Marcela, LOVASZ, Agneta. *Catalogarea în regim automatizat la Biblioteca Universității „Politehnica” din Timișoara* [on-line] [citată 18 ian. 2017]. Disponibil: <http://abr.org.ro/www.abr.org.ro/BD%20full%20text%20Bulletin%20ABIR/278.pdf>
13. БАХТУРИНА, Т. А. *Будущее каталогизации в России и в мире. О проблемах описательной каталогизации на поворотном этапе истории, о нелегком выборе путей дальнейшего развития практики каталогизации, о судьбе профессии каталогизатора*. [on-line] [citată 9 ianuarie 2017]. Disponibil: http://www.gpntb.ru/ntb/ntb/2010/9-2010/ntb_9_3_2010-бахтурина.pdf
14. САСКОВЕЦ, Е. В., НЕЧАЕВА, Т. А. *Ведение электронного каталога по новому: использование технологии корпоративной каталогизации* [on-line] [citată 9 ian. 2017]. Disponibil: <http://rlst.org.by/izdania/ib-2-2011/1078.html>
15. МАРКОВА, А. А. *Современные библиотечные задачи, решаемые на базе корпоративных технологий* [on-line] [citată 9 ian. 2017]. Disponibil: <http://www.prometeus.nsc.ru/archives/docs/elres/markova.ssi>
16. НИКОЛЬЦЕВА, Н. П., СТЕГАЕВА, М. В. *Современные тенденции в каталогизации* [on-line] [citată 18 ian. 2017]. Disponibil: <http://www.myshared.ru/slide/396232/>